

Prof. Dr. Hilmi Demir*TEPAV Bölge Çalışmaları Programı Danışmanı*

İŞİD'in hedefinde neden Türkiye var?

İŞİD bir süredir Türkiye'yi hedef alan Türkçe videolar yayımlıyor. Bu videoları analiz etmek, içeriklerini ve mesajların taşıdığı kodları çözmek kuşkusuz İŞİD'in neden Türkiye'yi hedef aldığını ve Ak Parti'yi düşman olarak kodladığını anlamamızı kolaylaştıracaktır. Gerçi İŞİD bu konuda sınır tanımayarak Cumhurbaşkanı Tayyip Erdoğan hakkında daha ileri hükümler verebilmektedir. Son yayınladıkları açıklamada İŞİD'in din adamlarından biri olan Ebu Habbab el Irakî'nin Medya Komitesi tarafından duyurulan bildirisinde Sayın Cumhurbaşkanı Tayyip Erdoğan Batılı güçlerle ittifak kurduğu için açıkça tekfir edilmektedir.¹ Aşağıda analizini sunacağımız video İŞİD'in Ak Parti'ye yönelik tehditlerini anlamak açısından oldukça önemli mesajlar içermektedir. Bu kısa videodan hem İŞİD'in ideolojisi hem de Türkiye'yi nasıl konumlandığı konusunda birçok şey öğrenilebiliriz. Video yaklaşık 18 dakikalık bir propaganda içeriğine sahip. 18 dakikalık videoyu kendi içinde farklı konuların işlendiği sekiz bölümlük bir mesaj setini ayırmak mümkündür.

¹ <http://justpaste.it/nc1a>.

1. Bölüm: Hilafet'in Meşrulaştırılması

Video İŞİD'in İslam tarihinin gelişim sürecini nasıl gördüğünü gösteren bir harita üzerindeki anlatıyla başlıyor. 7. yy'da Medine'ye hicret ile başlayan harita dört halife ile en son sınırlarına kadar uzanıyor. Videoda İslam hilafetinin sınırlarının Hz. Osman döneminde en üst sınırlarına ulaştığı söyleniyor. İlk dört Halife sırasında Hz. Ali'nin zikredilmemesi ise oldukça dikkat çekici. İŞİD canlandırmayla verdiği bu harita ile Radikal Selefi örgütlerin sahip olduğu bir tarih yorumunun da ipuçlarını veriyor.

Zira videoda İslam tarihindeki diğer devletlerin anılmaması Hilafet anlayışının ideolojisini göstermektedir. İŞİD'in temsil ettiği Hilafet anlayışına göre İslam Hz. Osman dönemine kadar yaşanmış tecrübeye geri götürülmelidir. Çünkü bundan sonraki dönemler İslam Tarihi içindeki sapmayı ve bozulmayı temsil etmektedirler. Bu bize Mehdici tarih tasavvurunun tipik örneğini verir. Tarihi ilerleme tezine karşılık Mehdici tarih tezi sürekli kötüye doğru giden bir tarih tasavvuru ön görür. Dolayısıyla bu çözülme ve çürüme dönemi tarihi bir "altın çağ" ile yeniden en başa, o saf ve otantik ana geri götürülür. Videodaki canlandırma da aslında bu çağrıyı dile getirmektedir.

Videonun ilk üç dakikalık formatının sonunda Türklerin nasıl Müslüman olduğu konusuna geçiliyor. Bu işlenirken İran bölgesinde ilk Müslümanların karşılaştığı Sasani devleti olmasına rağmen sahnede Fars ismi yer alıyor. Video geriye doğru bir yansıtmayla Farsların Türklerin İslamlaşmasını engellediği gibi bir vurgu yapıyor. Bu engelin kalkmasıyla Türklerin gönüllü olarak İslamlaştığı ve İslam tarihinde çıkardıkları liderler ve âlimler aracılığıyla İslam'a hizmet ettikleri dile getiriliyor.

2. İkinci bölüm: Turancılık ve Türk Milliyetçiliğinin Şeytanlaştırılması

Videonun ikinci bölümünde İslam dünyasındaki parçalanmanın ve Osmanlı'nın çökmesinin nedeni olarak Türk Milliyetçiliği diğer bir deyişle Turancılık gösteriliyor. Siyasal İslamcı ideolojilerin çok sık atıf yaptıkları bu teze göre Osmanlı'nın yıkılmasının en önemli sebeplerinden biri de Türkçülük, bir anlamda da milliyetçiliktir. Videonun başlığından da anlaşılacağı gibi İŞİD modern "milliyetçilik" kavramını "kavmiyetçilik" seviyesine indiriyor ve bütününde sadece bunu kullanıyor. Böylece klasik dar Ku'ran ve Sünnet anlayışına göre milliyetçilik ile Hz. Peygamber'in kavmiyetçiliği/asabiyyeyi yasaklaması arasında bir ilişki kuruyor.

Türk Milliyetçiliği ile Cahiliye arasında kurduğu ilişki de Milliyetçiliğin dini bir söylem tarafından ötekileştirilmesi ya da şeytanlaştırılması vazifesini görüyor. Videoda bozkurt simgesinin Cumhuriyetin ilk dönemlerinde öne çıkarıldığını gösteriyor. Böylece Putperestlik ve Cahiliye kavramları ile nitelenen Turancılık dindar bireylerin zihninde şeytani ve din dışı bir ideoloji olarak etiketlenmiş oluyor. Bu bölümde özellikle Türkiye'deki tören ve sembollerin putperestlik ile ilişkilendirilmesi metin altında bu fikirlerin taşıyıcı aktörlerinin de askerler olduğu imasını içeriyor.

3. Bölüm: AK Parti Dönemi

Videonun bu bölümünde Ak Partinin kurucu lideri ve Cumhurbaşkanı Tayyip Erdoğan'ın ABD Başkanı Obama, Papa, İran'ın önceki Başbakanı Ahmedinejad ve Putin ile el sıkışmaları ekrana yansıtılıyor. Sayın Tayyip Erdoğan'ın bu el sıkışması "Küfr ve Riddet ehli" ile kurulan işbirliği olarak etiketleniyor. Papa ve Batılı liderlerle el sıkışması Küfr olarak İran lideri ile el sıkışması da riddet olarak tanımlanabilir. Zira "riddet" dinden dönme, din dışına çıkma olarak tanımlandığında muhtemelen burada İran ile kurulan ilişkiler kastediliyor. AK Parti videonun

İŞİD'in hedefinde neden Türkiye var?

ana hedefi olarak belirleniyor. Aslında diğer tüm mesajlar AK Parti'ye yönelik mesajları kuvvetlendirmek için kurgulanmış gibi.

4. Bölüm: Tasavvuf ve Türbelerin Şirk Görülmesi

İŞİD bilindik İslamcı tezin üzerine bir Osmanlı ve Cumhuriyet tarihi yorumu ekliyor. "İslam Ümmeti Kur'an ve Sünnet'ten uzaklaştığı için asırlardır gerilemektedir" iddiası bu bölümde aslında birinci bölümdeki Mehdiçi tarih tasavvurunun doğal sonucu olarak öne çıkıyor. Burada yer alan "asırlarca" ifadesi isim vermeden Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinde de İslam'ın gerilediği imasını içeriyor. Zira videonun bu aşamasında "Kuruluş faktörleri" olarak bid'at ve şirkin yaygınlaştırıldığı iddiası için ekrana yansıtılan Türklere ait türbe ve mezarlar bu imayı açık ediyor.

Videoda İslam'da Kur'an ve Sünnetin yolundan uzaklaşma olarak gösterilen kabirler, türbeler ve tasavvufi zikir gibi uygulamalarının Osmanlı'nın son döneminde yaygınlaştığı dile getiriliyor. Oysa biz ekrana yansıtılan türbe, kabir ve tasavvufi uygulamalar aslında İslam'da onuncu asırdan itibaren yaygın olduğunu biliyoruz. Zira Türklerin yönetiminde olan topraklar her zaman Hoca Ahmed Yesevi, İbn Arabi, Mevlana ve Hacı Bektaş Veli gibi birçok mistik akıma ev sahipliği yapmıştır. Selçuklu ve Osmanlı Hanefi/Matüridi mezhebinin önceliğinden bu mezheplerin kapsayıcı dili ve dışlayıcı olmayan yapıları bu tür mistik akımların rahatça kendisine yer bulmasına zemin hazırlamıştır. Buna karşılık video neden bu uygulamaların Osmanlı'nın son döneminde ortaya çıktığını iddia etmektedir? Muhtemelen tüm Türk tarihinin gerileme içinde gösterilmesi taktiksel olarak yanlış olacağından bozulma dönemi, Osmanlı'nın son dönemi ile sınırlandırılmıştır. Ayrıca seyirci, videoda sürekli öne çıkarılan milliyetçilik akımının Osmanlı'nın son döneminde ortaya çıktığı algısıyla, bu sözde İslam dışı uygulamalar arasında bir bağ kurulmaya zorlanmaktadır.

Bu uygulamaların şirk olduğu 19. yüzyılda sert bir biçimde İŞİD'in ideolojik köklerini temsil eden Vehhabilerce de dile getirilmiştir. Daha sonrada Selefilik'in İslam'da bu tür uygulamaların temizlenmesi gerektiği iddiaları sıkça duyulmaya başlanmıştır. Dolayısıyla İŞİD'in videosundaki bozulma ve şirk anlayışı aslında Vehhabi ve Selefi ideolojiyle paralellik arz etmektedir. Osmanlı'ya yönelik ilk defa Muhammed b. Abdulvehhab (ö. 1703-1792) tarafından dile getirilen bu iddialar İŞİD tarafından da dile getirilmektedir. Muhammed b. Abdulvehhab Arabistan yarım adasında ateşli vaazlarıyla etrafına topladığı kabileleri Osmanlı'ya karşı kıskırtarak isyan ettirmiş ve bugünkü Suudi Arabistan'ın kuruluşuna giden yolu açmıştı. Videoya tekrar bakarsak burada Osmanlı'nın son dönemi kötü dindar bireylerin zihninde bir takım çatlaklar ve boşluklar oluşturulmak istendiği görülmektedir. Halbuki İŞİD'in esas anlayışında, İstanbul'un fethi dahil olmak üzere, Osmanlı tarihinin hiç bir icraatı İslami olarak kabul edilemezdir.

5. Bölüm: Modern Eğitim Sisteminin Şeytanlaştırılması

Bu bölümde Batıyla tanışma ve modern eğitim sistemine yönelik yapılan reform hareketleri bozulma, dinden uzaklaşma, Cahiliyye gibi tanımlarla şeytanlaştırılıyor. Özellikle videoda Osmanlı'nın son dönemindeki Batılılaşma hareketine dikkat çekiliyor. Batılılaşma hareketinde Osmanlı'nın son döneminde askeri okullara, karma eğitim sistemine ve batıdan gelen öğretmenlere özel olarak dikkat çekilir. Osmanlı modernleşmesinde II. Abdulhamid'in özel bir yeri olduğu düşünülürse, Türkiye'deki İslamcılığın aksine İŞİD bu padişahın icraatlarını İslam devletinin yıkılmasının nedeni olarak görmüş gibi.

Videoda dinden uzak kalmanın nedenlerinden birisi de, Batı'da meydana gelen milliyetçi fikirlerin Osmanlı topraklarına taşınması olarak gösteriliyor. Türkiye'nin kurucu liderinin putlaştırıldığı iddiası da bu bozulmanın ana nedeni olarak kodlanıyor. Yeni kurulan devletin

İŞİD'in hedefinde neden Türkiye var?

Atatürk'ün bıraktığı ilkelere bağlılığını devam ettirmesi bu çürümenin başlıca sebebi olarak ifade ediliyor.

6. Bölüm Arap ve Kürt Milliyetçilikleri:

Videoda yalnızca Türkiye'deki Milliyetçiliğe değil, aynı zamanda bölgedeki diğer milliyetçi akımlara da yer veriliyor. Bu bölümde Cemal Abdülnasır, Kaddafi ve Yaser Arafat'ın resimleri ekrana yansıtılıyor. Bu liderlerin İsrail karşısındaki yenilgilerinin sebebi milliyetçilik olarak gösteriliyor.

Bu bölümde Mesut Barzani ve Kürt hareketi de ırkçı olarak tanımlanarak videoda Kürtçe dilinde Türkiye'deki Kürtlere sesleniliyor. Kürtlere ırkçı ve din dışı yolları terk ederek Kur'an ve Sünnete sarılmaları çağrısında bulunuluyor. Kürtlere İŞİD'e katılmaları ve birliği parçalamamaları yönünde uyarıda bulunuluyor. Video yalnızca Türkleri değil Kürtlerin sağ kanadındaki dindar Kürtleri de hedef kitlesi olarak görüyor.

7. Bölüm: AK Parti Düşmanlığı

Daha önce de dediğimiz gibi videonun ana amacı aslında AK Parti'nin "meşrulaştırdığı" demokrasi, laiklik gibi uygulamaları İslami olanın dışına iterek AK Parti ile onun muhafazakâr ve dindar tabanı arasında bir gerilim oluşturmaktır. Çünkü AK Parti laikliği İslam ile birlikte zikrederek ona "meşruiyet" kazandırmaktadır. Video bu iddiayı "laik olan Adalet ve Kalkınma Partisi'nin İslam kisvesine saklanarak emaneti yüklendiğini iddia etmesi ve gittiği yol Alemlerin Rabbinin emretmediği ve müminlerin takip etmediği bir yoldur" cümlesiyle konuşan militanın ağzından dile getiriliyor. Daha sonra da Cumhuriyet'in kurucusu Atatürk tarafından laikliğin kabul edildiği ve halkın bu ilkeleri kabul etmesi için de sürekli İslam'a atıfta bulunan bir partinin iktidara getirildiği ekrana yansıtılan Atatürk ve Tayyip Erdoğan resimleriyle ifade ediliyor.

Video Türkiye'nin NATO ile işbirliğini devam ettirerek Batı'nın müdahalelerine yardım etmesini, Irak'ta "Safevilerle" işbirliğini gerekçe göstererek AK Parti kurucularını mürtedlikle ve haçlıların "zulüm eli" olmakla suçluyor. Video aslında tekrar tekrar AK Parti'yi ekrana taşıyarak asıl hedefini de göstermiş oluyor. Milliyetçilik, laiklik ve Batı kadar İŞİD için tehdit olan belki de bunlardan daha büyük bir risk oluşturan yapı, İslamcılık kisvesi altında laikliği yerleştirmeye çalışan AK Parti olarak değerlendiriliyor. Çünkü bu parti dindar insanlar tarafından yönetilmekte, dindar ve muhafazakâr insanlar tarafından da desteklenmektedir. İŞİD, asıl desteğe ihtiyaç duyduğu ve militan devşirmesi gereken taban ile AK Parti'ye oy veren sağ kanattaki daha dindar taban arasında yakın bir benzerlik olduğunu düşünüyor. AK Parti'nin demokrasi, laiklik ve Batı ile işbirliğini öne çıkartmak AK Partinin sağ kanadındaki daha dindar kitleyi rahatsız edebilir düşüncesi videonun geneline hakim gibi. Bu ilişkileri ve yapıları küfr, şirk ve cahiliye olarak etiketleyen İŞİD muhtemelen AK Parti'yi destekleyen bu kitlenin ve bu kitlenenin toplumsal örgütlerinden destek alabileceğini düşünüyor. Bu nedenle İŞİD tüm gücünü AK Parti iktidarının "Küfr ve Riddet ehli" ile işbirliğini ispatlamaya ve dindar insanların dünyası ile AK Parti arasında bir zihniyet kopuşu ve farklılaşma yaratmaya harcıyor. İŞİD'in için AK Parti yakın düşman niteliğindedir.

8. Bölüm: İslam Devleti ve Hicret

Son bölümde tekrar videonun ilk bölümündeki Medine'de Hicretle kurulduğu varsayılan İslam devleti ile İŞİD'in kurduğu Hilafet devleti arasındaki analogiye geri dönülüyor. En baştaki Mehdi tarih tasavvuru ile son bölümdeki Hicret çağrısı arasında ideolojik bir bağ vardır. İŞİD'in Mehdi tarih tasavvuru göre İslam Devletinin kuruluşu hicret ile başlamıştır. Dolayısıyla siz de hicret edin, demek isteniliyor. Yerleştirilmek istenen mesaj Allah'ın vaadi

İŞİD'in hedefinde neden Türkiye var?

gerçekleşecek ve İslam bir gün o altın çağına geri dönecektir. Bozulma ve çöküş Hilafet devletinin kurulmasıyla sona erecektir.

Çünkü tarihi ilerleme tezine karşılık Mehdici tarih tezi sürekli kötüye doğru giden bir tarih tasavvuru ön görür. Dolayısıyla bu çözülme ve çürüme dönemi tarihi bir "altın çağ" ile yeniden en başa, o saf ve otantik ana geri götürülür. İŞİD ile ütopya gerçeğe dönüşmüştür. Videoya göre Müslümanların Küfr diyarlarından İslam diyarına Hicret etmeleri farzdır. İslam Devleti tüm imkânları ve kurduğu kamu düzeni ile artık Müslümanların rahatça yaşayacağı bir devleti temsil etmektedir. Videoda yüksek çözünürlükte ütopik görüntüler verilerek, Müslümanlar ya bu devlete hicret etmeye ya da bulundukları yerlerde ona hizmet etmeye çağrılıyor.

Sonuç

Video Türkiye yönelik nasıl bir mesaj içeriyor? Tüm parçalar birleştirildiğinde İŞİD'in laik, demokratik bir Türkiye kadar batıyla müttefik bir AK Parti'den de son derece rahatsız olduğunu görüyoruz. Video, Türkiye Cumhuriyeti Devletini olduğu kadar, uluslararası yaygın görüşün aksine AK Parti hükümetini ve Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ı sert biçimde eleştiriyor. İŞİD AK Parti hükümetinin İslami bir görüntü adı altında Mustafa Kemal Atatürk tarafından oluşturulan batıya dönük ve seküler yasaları korumaya devam ettiğini söylüyor. İŞİD'in Türkiye'deki politik amacı ise videoda açık bir biçimde ortaya konuyor. İŞİD Türkiye'deki sempatanlarına "Şirk toplumunda yaşamayın, İslam Devleti'ne hicret edin!" diye sesleniyor.